

הקרוב
על
חמוטל

חמוטל הוא שם-נערה; שם לא-נפוץ, בעל צליל רך ונשי שאך במקרה טרם גילוהו חורזי-החרוזים כדי לחרוזו עליו עוד אחד מאותם „להיטים“ פופולריים. עתה איחרו את השעה. כי „חמוטל“ — השם שהעניק המחשב במקריות מתוכננת לאחת מגבעות-החול במערב-סיני, בין טסה ואיסמעיליה — לא עוד יעלה על הדמיון מראה נערה מגודלת-צמות, לא עוד יהווה השראה לשיר-אהבה לירי. מאז יום ב', היום השלישי למלחמת יום הכיפורים, האסוסיאציות שמעלה השם „חמוטל“ הן של טנקים בוערים, של מטחים צפופים, של טילי „סאגר“ ו„שמל“ של הפגזות אימים ושל קרב עד כלות הנשמה.

לא היה זה הגדול, או המכריע, או הנורא מכל קרבות מערכת הבלימה של הפלישה המצרית אל חצי-אי סיני. זה היה אחד הקרבות במערכה קשה ורבבת-קרבנות זו. קרבות דומים התנהלו על גבעות-חול אחרות, מצפון ל„חמוטל“ ומדרום לה, לאורך כל מאה וחמישים הקילומטרים של חזית-התעלה, במשך כל ימי השבוע הראשון למלחמה. בחרנו לספר את סיפור הקרב על „חמוטל“ דווקא בשל היותו אופייני למערכה כולה; וגם משום שבאו בו לידי ביטוי ערכים עליהם חינוך צה"ל והתחנך בעבר ואשר עליהם יוסיף לחנך ולהתחנך אף בעתיד — הדביקות במשימה, אחוות לוחמים, המשמעות של כל המתמצה בפקודה „אחרי!“

הקרב על „חמוטל“ היה קרב חטיבתי ומן הראוי שיאמרו דברים מספר על החטיבה שלחמה אותו — חטיבה אלמונית, מאותן שרק מספר סתמי ומתחלף מצוין אותן; חטיבה צעירה, אחת מן הצעירות בחטיבת-המילואים של צה"ל. רוב אנשיה עברו את „מל-חמת ההתשה“ עוד כאנשי ה„סדיר“. וחלקם, כמו אנשי פלוגה מ' של גדוד 3, לא זכו אף בנסיון קרבי זה. לצה"ל התגייסו לאחר הפסקת האש, ושחררו באוגוסט 1973 — חודשיים בלבד לפני שפרצה מלחמת יום הכיפורים. הם טרם הספיקו להתאמן יחדיו במסגרת יחידת-המילואים שלהם.

T 55. על הגבעה שמצפון-מערב, „חמוטל“, היה שקט יותר. מיד התחלנו „לחטוף“ ארטילריה. מה הולך כאן? הרי האויב אמור להיות הרחק מערבה...”

במהרה נשמע קולו של המח"ט בקשר: הסתבר שהאויב הקדים לנוע מן המצופה. יחידה ישראלית שכנה, חמושה ב„צנטוריונים“ בלמה אותו ועתה היא תפנה את הגיזרה לעוצבתו של חיים. המח"ט פקד: „גדוד 1 יערך על, ציונה“ ויתפוש את הכתף של „חמוטל“ שמימין (מצפון) לכביש; גדוד 2 יתמקם מדרום לו, על גבעה 203 ויתן חיפוי לגדוד 3, אשר יעלה על „חמוטל“.

„חמוטל“ היא גבעת חול מאורכת, כ-5 קילומטרים אורכה וקילומטר אחד רוחבה; הכביש מטסה לאיס-מעיליה מעפיל עליה ועובר בכעין-אוכף החוצה אותה לשנים, כשהכתף הימנית, שמצפון לכביש, קטנה בהרבה מן הרכס המתמשך לשמאלו. כביש זה הוא אחד המקומות המעטים בהם ניתן להעפיל בקלות אל „חמוטל“, שכן רובו של המדרון המזרחי של הגבעה תלול וחולי מאד. רק טנקים עשויים לטפס בו ואף הם — בקושי רב. ראש-הגבעה הוא מישור המשתפל במתינות מערבה, פרט למקום אחד שם נוצר קפל עמוק בפני-השטח. בתוך קפל זה — כפי שהתברר מאוחר יותר — הסתתרה יחידת חי"ר מצרית חמושה. פקודת המח"ט לגדוד 3, לעלות על „חמוטל“, היתה מיותרת. בהינתנה, כבר היתה הפלוגה המובילה

וכמשתמע מכל זה, זוהי חטיבה חדשה. לעת פרוץ מלחמת יום-הכיפורים היא נמצאה עדיין בשלבי-הקמה ולא נועדה ליהפך „לתקנית“ אלא כעבור זמן. כתוצאה מכך היו מחסני החירום שלה ריקים-למחצה. כאשר הם נפתחו, בצהרי יום הכיפורים, והוחל בהנפקת הציוד למתגייסים הזורמים ובאים — היו לחטיבה אך 22 טנקי „פאטון“ משלה. את כל השאר — הרבה פחות מן התקן — נאלצו אנשיה ללקט מבסיסי-אימון-נים, מסדנאות ומכל הבא ליד. ברוב הטנקים הללו חסרו מקלעי-מפקד — מחסור שהתגלה כגורלי כאשר הטנקים נאלצו להתמודד עם חי"ר מצרי מחופר וחמוש בטילי נ"ט, ובממוצע היתה בחטיבה משקפת אחת לפלוגה — וגם מחסור זה היה רב-משמעות, כאשר היה על מפקד הטנקים לגכות ולזהות ממרחק את שוחות-החי"ר של האויב.

אף על פי כן — ולמרות שנאלצה לנוע על זחלים מבסיסה ועד לחזית — הגיעה החטיבה אל טסה כמעט בשלמותה: רק טנק אחד הושאר בצדי הדרך עקב תקלת-מנוע. מיד עם הגיעה, בערבו של יום א' ה-7 באוקטובר, הוטלה החטיבה למערכה מול גשר פירדאן כאשר המשימה היא — חילוץ של מעוז ישראלי על התעלה, באיזור הגשר. אולם בבוקרו של יום ב' נתלשה החטיבה מן הקרב והוטל עליה לחוש לאיזור המיתלה, שם — לפי כל הסימנים — התעתדה הארמיה השלישית לפתוח במיתקפה. כאשר התקפה זו לא התממשה, הוחזרה החטיבה לגיזרה המרכזית, ושם הוזעקו המג"דים אל המח"ט, אל"מ חיים, לקבוצת-פקודות.

„האויב מפתח לחץ באיזור שמול אגם תמסח — אמר המח"ט — ועל החטיבה לבלום אותו. אנו ננוע לגזרה זו — אצבעו שרטה מעגל על המפה הפרושה על החול לפניו — כשגדוד 1 מוביל, ואחריו 3 וגדוד 2 במאסף. יציאה בעוד שלש דקות.“ מספר עמי, מג"ד 2:

„התחלנו לנוע מערבה. השמש החלה שוקעת וקר-ניה — היישר בעינינו. לא נוח. אולם הדבר לא הדאינו. גנו. עדיין היינו מרוחקים מן המקום בו צפויים היינו להיתקל באויב. ועד שנגיע לשם, השמש כבר תשקע... חצינו איזור של חולות, עלינו על הגבעה הזו המצויינת במפה כ„ציונה“ והתחלנו לגלוש ממנה במדרונה המערבי — והנה לפנינו מהומת-קרב. על הגבעה מולנו, מדרום-מערב, — זו המצויינת במפה בשם „מכשיר“ — טנקים בוערים. זיהיתי שם „צנטוריון“ אחד ומספר

פלוגה מעפילה מן הכביש אל ראש הגבעה.

מספר סגן יוסי, מ"פ 5, הפקודה שנתן לי המג"ד היתה — להוביל את הגדוד על הכביש ל"חמוטל", משם יתקוף הגדוד לכיוון דוורסואר. הנחתי, אם כן, ש"חמוטל" בידינו. פלוגה מ' של סרן עודד, נעה אחרי. נעזרנו במפה האחת שהיתה ברשותי. הדבר לא היווה בעיה מאחד ושנינו, גם עודד וגם אני, היטבנו להכיר את הגיזרה; שירתנו כאן במלחמת-ההתשה. אולם אז היו שמות-צופן שונים לגבעות ולצירים. כל אימת שקיבלתי נקודת-ציון מן המג"ד, הייתי "מתרגם" אותה עבור עודד לשם-הצופן הישן שלה והוא ידע לאן נוסעים...

כאשר באה הפקודה מן המח"ט לעלות על "חמוטל" כבר עצרתי את פלוגתי. ראיתי על הגבעה טנקים בוערים ולא הצלחתי לזהותם. המג"ד אמר לעודד לעבור אותי ולהכנס לעמדות-אש משמאל (מדרום) לכביש".

מספר עודד (מ"פ מ' גדוד 3):

"המון טנקים ניצבו וירו. לא רק הטנקים של חטיבתנו — גם של החטיבה השכנה (שזה אך התפתה מ"חמוטל"). לא ראיתי על מה הם יורים, כי ניצבנו על הכביש וכתף-הגבעה חסמה את הראות. באופק הבחנתי בבעירות. המתנתי עד שהתפנה מקום-מעבר ואז התפרסנו מדרום לכביש והתחלנו לטפס לעמדות-אש".

אותו זמן, כאמור, התפרס גדודו של עמי על גבעה 203. ממקום עומדו נראה לעמי כאילו עיקר הפעילות

היא לא על "חמוטל" כי אם על "מכשיר", מדרום-מערב ולשם כיוון בתחילה את אשו. הטנקים שלו השיגו ארבע פגיעות ישירות בטנקים מצריים, ירו אף על חי"ר מצרי שנראה רץ מ"חמוטל" מערבה ולפתע — כל איזור הגדוד הואר בהמון פגזי זרחן. הוריתי לסגור מדפים ולרדת אל המדרון האחורי. ואז הודיע לי שרגא, מ"פ ח', כי סגנו, הלל, נפצע קשה ופונה. כעבור דקות מספר נמסר לי כי הלל מת. הוא היה החלל הראשון שלנו ומותו השרה דכאון".

החי"ר המצרי שעמי ראהו בתנועה מערבה, היה נסוג מפני מה שכנראה נראה להם כהתקפה של השריון הישראלי. אך למעשה — רק של מחלקה אחת מפלוגתו של עודד, מגדוד 3.

עודד העפיל מן הכביש, עם פלוגתו הפרוסה, אל ראש-הגבעה. הטנקים נעו היטב והמ"פ אמר לטען קשר שלו, מוקי, כי "החברה עובדים יפה, כמו בתר-גיל". מוקי הספיק להשיב ש"זה טוב יותר מבתרגיל, כי כאן לא צריכים לחזור שנית..." אך תשומת לבו של המ"פ כבר נמשכה אל הטנק הקיצוני-מימין בפלוגתו, הטנק של המ"מ יוסי, שהחיש מרוצתו וזיהה נע לפני יתר הטנקים של הפלוגה. עודד ביקש לקרוא אליו ולהורות לו להאיט — ואותו רגע התלקחה הגבעה כולה באש נ"ט, טילים ובזוקות כאחד. מארב!

"צוקי", אחד המט"קים במחלקתו של יוסי, ראה הרחק לפניו "טנק שלנו שהתלקח בוהר אדום. מניתי שש התפוצצויות על דפנותיו". מיד נשמע בקשר קולו של המ"מ יוסי, מדווח כי נהגו נפצע.

רק "צוקי" ראה בהיפגע הטנק של יוסי, אך הוא לא יכל לדוות. הקשר בטנק שלו היה פגום, והוא יכל רק לקלוט, לא לשדר. ביקש למשוך תשומת לב מפק-דו, אולם כבר היה נתון בלחימה על חייו. "ראיתי קבוצת אנשי חי"ר מצרים מסתערת על טנק הסמ"פ ויריתי לעברם פגז מעיק ובאותו זמן היתה התפוצצות ליד הטנק שלי. הוצאתי את ראשי ובדקתי, אך לא הבחנתי בשום פגיעה. אולם כשביקשתי להמשיך לנוע, החל המנוע גונח וחורק ועשן עלה ממנו. מימיני, טנק אחר נטל את הלחימה בחי"ר המתקיף את הסמ"פ. יריתי עוד פגז והתחלתי לסגת, בהילוך אחורי ובתוך גשם של טילים, אל המדרון".

גם טנק המ"פ נפגע ומערכת הקשר שלו הוצאה מכלל שימוש. עודד נפצע, אך התעלם מפציעתו — דילג אל טנק אחר ושמע את הטען-קשר של המ"מ

יוסי קורא לעזרה: "מצרים עולים עלינו!" אולם לר-
אותו לא יכול.

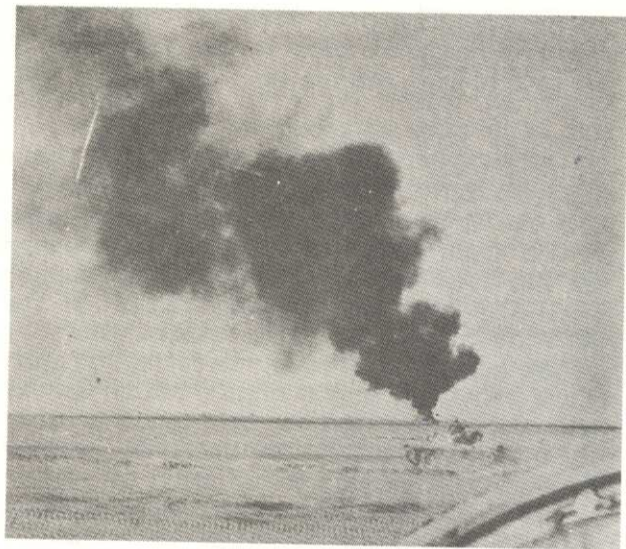
היה ברור לו כי בחשיכה המתעבה, וללא מקלעים,
עלולה הגבעה השורצת אנשי חי"ר עם נשק נ"ט ליהפך
למלכודת-מוות לפלוגה כזוה. הוא שידר איפוא פקודה
לסמ"פ, דודו, להחזיר את הפלוגה אל המדרון. רק
הוא עצמו וטנק נוסף אחד, של המט"ק נח נשארו.
"התחלנו לנסוע במעגלים ולחפש את יוסי". נח דימה
כי בטרם החשיך כליל, ראה את הטנק של המ"מ מנהל
קרב עם אנשי חי"ר מצרים שהקיפוהו. אולם עתה לא
יכול היה לחזור לאותו מקום. הם טובבו, איפוא, בתוך
האפלה, שרק בוחק ההתפוצצויות האיר אותה. הם
הבחינו בצללית של טנק "פאטון" בשיפולי הגבעה
ולרגע התעוררה התקוה. קראו אליו בקשר — אך הוא
לא ענה. קרבו אליו — ואכזבה. טנק של גדוד אחר.

"אין ברירה אלא לחזור אל ראש הגבעה", —
הגה עורר וקרא אליו את המחלקה שהסמ"פ החזירה
לפני כן אל המדרון. אולם אך החלו אלו מעפילים
ושוב התמלא חלל האויר בטיולי נ"ט. עורר שאג אל
אנשיו לחזור אל המדרון.

הוא ידע: נגד אנשי חי"ר מחנפריים וחמושים בטיולי
נ"ט יעילים רק טנקים מצויידים במקלעים — ובטנקים
שלו לא היו מקלעים. רק בטנק של הסמ"פ היה מקלע
— שנלקח בגניבה מטנק מקולקל של עוצבה אחרת,
אשר נעזב על הציר, בדרך מרפידים. קרא אל המג"ד
ושאל אם ניתן לשלוח אליו טנקים בעלי-מקלעים,
לסריקה נוספת של הגבעה. התשובה היתה שלילית.
יתר על כן, המג"ד — אשר למד על היפצעו —
הורה לו מפורשות להעביר את הפיקוד לסגנו ולהת-
פנות לטיפול רפואי.

בכל היחידות שררה אי-נחת מן ההוראה לנתק
מגע עם האויב עם חשיכה. הדבר היה בניגוד לתורה
שהחדרה באנשים, ש"אין חוזרים עד שלא מבצעים"
ופגעה בהכרתם העצמית. וכי לא הוכיח צה"ל את

עצמו בכל מלחמות העבר שהוא "מלך הלילה"?
אבל הפעם שונה המצב — השתדלו המפקדים
לשכנעם — הפעם, לאויב עדיפות מוחלטת באמצעי-
לילה כמו אינפרא-אדום ואס-אל-אס, בעוד שלחטיבה
— אפילו פגזי תאורה אין בכמות מספקת. אך בעיקר
— הפעם, המשימה איננה כיבוש כי אם בלימה. ומשי-
מה זו הושגה. האויב לא המשיך לנוע אל מעבר
ל"תמוטל".

אף על פי כן היה לב האנשים כבד עליהם.
בטרם שחר הוועקו המג"דים לקבוצת-פקודות ליד
טנק המח"ט. הלה המתין עד שיסיימו את שתיית הקפה
השחור שדחק במקצת את צינת הלילה מאצבעותיהם
הקופאות ואת העייפות מעיניהם האדומות. תוך כדי
כך היה בוחן את פניהם המוכרות: גיורא, הלץ
הנצחי, בעל מענה-הלשון השנון והחיוך השובבני
(בעוד שבוע עתיד גרודו להיות כוח-הטנקים הראשון
אשר יחצה את תעלת סואץ מערבה; לאחר מכן,
לכשישמע את התיאור ברדיו קהיר על החציה, לפיו
הורכב "כוח המשימה" הישראלי מטנקי-שלל סובייטיים
ומחיילים יוצאי ארצות ערב, יאמר בדאגה מעושה:
"מה יגיד על כך אבי, שהוא בן-ורשא מבטן-ול-
דה?..."); עמי, אשר זקן-המידות שלו ועיניו החומות
הרכות שיוו לו מראה של תלמיד-ישיבה, או של איש-
מדע, יותר מאשר של מפקד-טנקים, וסא"ל שמעון,
הקשיש-שבחבורה, איש שריון ותיק שכבר במלחמת
ששת הימים שירת בהצטיינות ובתפקיד בכיר בחטיבה
שלחמה בעמק דותן, והצטיין בנטייתו להוות "אופוזי-

פלוגה 2 של גדוד 3, שהצטמקה בקרבות אתמול
לארבעה טנקים בלבד ושהיתה עתה בפיקודו של דודו,
עדיין היתה ללא מפה. „המגד” היה מדריר אותנו
בקשר: „סעו שמאלה, טובו ימינה” — סיפר דודו לאחר
מכן — וכך הגענו אל „מכשיר”. אוני, כתרי ונח (שלו-
שת המט”קים של הפלוגה) דיווחו לי שהם משמאל
ל„חמוטל” ורואים טנקי-אויב שם; הוריתי להם לפתוח
באש. הטווח היה למעלה מ-3500 מ'. במשך הבוקר
הם דיווחו על פגיעות בששה טנקים. אני לא ראיתי
מטרות-טנקים ומאחר והטנק שלי היה היחיד-בגדוד
עם מקלע-מפקד, התעסקתי עם עמדות-חי”ר לפני.
מאוחר יותר נאמר לנו שעמי יעלה עם גדוד 2 על
„חמוטל” ואנו ניתן לו חיפוי. הוחזרנו לאחור ואחר
כך — מערבה. לפתע נדמה היה לי שפני השטח מו-
כרים לי. הרמתי את עיני וראיתי כובעי-פלדה של
חי”ר מבצבצים מתוך שוחות בחול. שוב היינו על
„חמוטל”.

השינוי בתכנית-ההתקפה החטיבתית נעשה כאשר
גיורא, מגדוד 1, נע במהירות על כביש טסה-איס-
מעיליה, החמיץ את הנקודה בה אמור היה לפנות
שמאלה ולעלות על „חמוטל” והמשיך בתנועה מערבה,
כ-2—3 קילומטרים מעבר ל„חמוטל”. רק אש דלילה
נורתה עליו ממרצב מצרי מצפון לכביש, בשם „חלוץ”
וכשהשיב אש — התרוממו עשרות חיילים מצרים
מעמדותיהם ופתחו בנסיגה מערבה. גיורא דיווח שכל
השטח שלפניו נקי כמעט לחלוטין מאויב והציע שה-
חטיבה כולה תנוע בעקבותיו לעבר איסמעיליה. המח”ט
שלל את הצעתו והורה לו לחזור על עקבותיו ולה-
אחו בפאתה הצפונית-מערבית של „חמוטל”, כבתכנית
המקורית.

אותו זמן עמי מגדוד 2, את התפרסות גדודו
על גבעה 203, ממזרח ל„חמוטל”. למשמע דבריו של
גיורא בקשר, הסיק שאם מצפון-מערב ל„חמוטל” אין
אויב — קרוב לוודאי שאף על הגבעה עצמה לא יהיו
כוחות מצריים רבים. הוא הפציר במח”ט להרשות לו
לקדם את גדודו אל פאתה הדרום-מזרחית של הגבעה,
כך שההתקפה על „חמוטל” תתנהל בשתי זרועות.
המח”ט נענה, והורה לשמעות, מגדוד 3, לחפות על
התקדמותו של עמי.

יוסי, מ”פ 1 בגדוד זה, מספר: „עלינו לעמדות
אש, ג’ן, מ”פ 2, שהיה השמאלי מכולנו בפריסה, עלה
על פאתה של „חמוטל” — ומיד נדפק”.

ג’ן: „כבר כשהתחלנו לעלות, ירדה עלינו הפגזה

עיה של יחיד” בכל יחידה אליה הוצב. „שלישיה כה-
לכה”, — סיכם המח”ט לעצמו וסיכום זה עודד אותו
כאשר פרש בפניהם את משימות החטיבה ליום הק-
רבות החדש.

„החטיבה — אמר — תתקוף ביחד עם חטיבה-
אחות את „חמוטל” ואת הגבעה שמדרום לה. —
לימים שוחח כותב דברים אלו עם קצין בכיר
ביותר במטה פיקוד הדרום על הטקטיקה של שבוע
הקרבות הראשון, כאשר מדי בוקר הוטלו כוחותינו
להתקפה על מערך-האויב, רק כדי לנתק מגע עם-
ערב ולוותר בכך על הישגי היום.

„המגמה, באותו שבוע ראשון, היתה לבלום את
האויב עד שיגיעו לחזית הדרום כוחות מספיקים, ועד
שתיהדף הפלישה בחזית הצפון וניתן יהיה להעביר
דרומה את מירב מחצו של חיל האויר, — ואז לעבור
למיתקפה. ברם, בינתיים, חייבים היינו לקיים מגע
יום-יומי עם האויב לא רק כדי להפריע לו מלהתבסס
בשטחים שכבש על הגדה המזרחית, אלא גם כדי
לשכנעו כי אנו חזקים וכך למנוע בעדו את המשך
ההתקדמות מזרחה”.

ברם, ביום זה, יום ג’ ה-9 באוקטובר, היה להתקפה
הישראלית יעד נוסף: בעוד הכוח תוקף את שתי
הגבעות ומרכזו אליו את מירב תשומת-הלב והאש
המצרית, ינסה כוח-משימה קטן של החטיבה האחות
להבקיע במהירות מערבה ולחלץ חיילים ישראלים
ממעוז נצור על התעלה, אשר אותו לילה התגנבו מתוך
מעוזם והם ממתנינים לפגישה עם כוח-המשימה אי-שם
בתוך שטח-האויב. באותו זמן ינסה כוח-משימה אחר
להגיע אל יחידה אחרת שנטשה בהיחבא את התעוז
המכותר שלה ומסתתרת בין הגבעות.

בהתאם ליעדים אלו חילק המח”ט את המשימות
בין יחידותיו: גדוד 2, של עמי, יתפרס שוב על גבעה
203, ילחץ לכיוון „חמוטל” ויחפה על גדוד 1 של
גיורא, אשר ינוע על הכביש, יחפה את „חמוטל” ויעלה
עליה במדרונה המערבי, העורפי. אותו זמן ייערך
גדוד 3 מדרום לגבעה 203, ויתן חיפוי הן להתקפת
החטיבה על „חמוטל” והן להתקפת החטיבה-האחות-
השחר טרם עלה כאשר הגדודים יצאו מחנוי-
הלילה והחלו נעים אל יעדיהם. בהתקרבתם, יכול היה
עמי להבחין באויר-הבוקר העמום בעשרות טנקים שרו-
פים על „חמוטל” ו„מכשיר”. מן הגבעה השניה, הד-
רומית יותר, כבר נשמעו הדי-קרב. החטיבה-האחות
פתחה בהתקפה.

לא נורמלית. וכשעלינו — נוספה אליה גם אש נוראית של „שמל"ים ויתר הדברים שהטילו בנו אנשי החי"ר. אך בצבצנו מן המדרון — והטנק של הסמ"פ „חטף". הסמ"פ, אלי, ועוד אחד מאנשי צוותו, נפצעו קל. פינינו אותם לטנק אחר. כעבור רגע, ועוד טנק שלי „יצא מן המשחק": זחלו נפגע, אנשי הצוות קפצו החוצה ומתוך בלבול חושים ניסו להתפזר רגלית, למ- אותם שהיתה הפגזה נוראית. רדפנו אחריהם וגררנו אותם לטנקים. אז אמר לי המג"ד, שנמצא לידי, להח- זיר את הפלוגה אל המדרון.

„עוד אנו עושים דרכנו לשם וממש לפני הטנק מזדקף איש חי"ר. מה שראיתי ראשונה היה — שבידו רימון. כמעט פתחתי עליו באש כאשר זיהיתי: משלנו!

„הכרחנו אותו לזרוק מידו את הרימון — הוא לא היה נצור! — בטרם העלינו אותו לטנק. התברר — סגמציק צעיר, לגמרי מבולבל, מן התעוז הסמוך. לקח זמן עד שהתעשת וסיפר כי הוא ואנשיו נטשו את התעוז עם שני נגמ"שים והסתתרו בחולות. היה להם מכשיר קשר והם דיווחו על מקומם — אך מיד חטפו מכת-ארטילריה, כאילו היו המצרים מאזינים — ונחפזו להסתלק משם. לאחר מכן, ולמרות שהמכשיר היה פתוח והם שמעו כי כוחותינו מחפשים אחריהם,

לא העיזו לענות. הוא אמר שבנדודיהם בדיונות הת- גלגלו הבורק לגבעה זו, „חמוטל", עלו עליה ושני הנגמ"שים נפגעו ונוסעיהם נפצעו. כמה? הקצינ הצעיר לא היה בטוח. היה ברור שיש פצועים שלנו על „חמוטל". דיווחתי למג"ד..."

המג"ד, סא"ל שמעון, אירגן מיד כוח-חילוץ, של מחלקה 1 (מפלוגה 3), בפקודו של סגן יוסי וכשהוא עצמו מתייצב בראשה — עלה שוב על הגבעה.

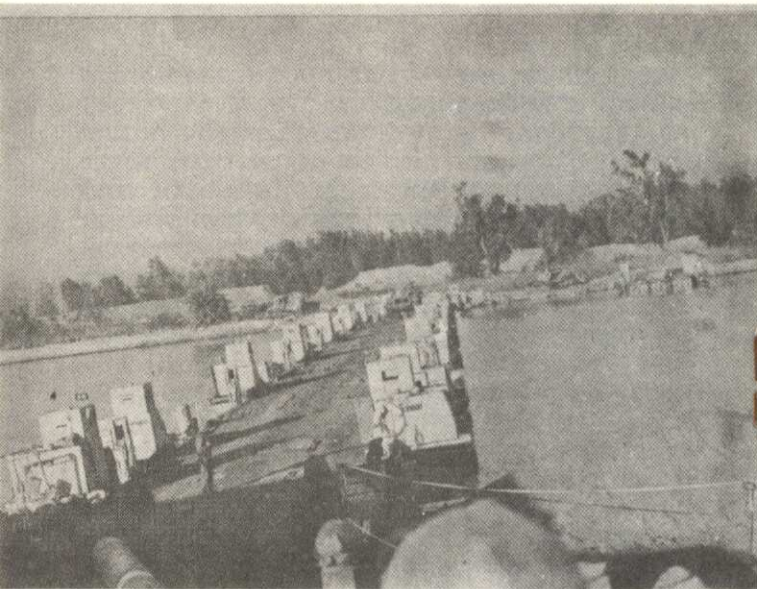
יוסי, גבה קומה, בעל זקן בלונדי, פנים חיוריים וגזרה דקיקה, נפסל לשירות מטעמי בריאות עוד ב- 1968. אך כאשר צפרו הצופרים בצהרי יום כיפור, צרר את תרמילו וירד דרומה. הוא אימץ לעצמו את פלוגה 3 של גדוד 3 ו, מינה עצמו "מ"מ בה (לאחר הפסקת האש גילה למפקדיו שבעצם הוא פסול-לשירות ונשלח הביתה; אולם כתום שבוע חזר והופיע ביחידה. „באתי לעזור", — אמר בפשטות; ונשאר).

הוא סיפר: „נסעתי בעקבות המג"ד, בכיוון המשוער עליו הצביע הסג"מ מן התעוז. חיפשנו, כדבריו, שני נגמ"שים פגועים. זו היתה משימה בלתי אפשרית — בשטח שטוף האש, בין עשרות הטנקים השרופים. בכל זאת — מצאנום. ואולם איש לא נראה לידם. אך בעמדנו כה, תוהים אנה נפנה, ראינו אנשים זוחלים לעברנו, פצועים. אלו היו הצנחנים..."

המג"ד העלה 12 מהם על הטנק שלו. יוסי נשאר לחפש נוספים. הוא מצא שבעה.

„פינינו אותם אל הכביש, — ממשיך ג'ון, המ"פ — ומשם לאחור. אלו מהם שהיו מסוגלים לדבר, טענו כי על הגבעה נותרו עוד מחברייהם. שלחתי את מ"מ 2, סגן שי, לערוך חיפוש נוסף..."

שי עלה, עם מחלקתו. תנועת הטנקים בחלק זה של הגבעה כבר משכה את תשומת לב המצרים והם כיוונו לשם את אשם. אף על פי כן הוליד שי את הטנק שלו אל תוך האש והגיע למקום בו הסתתרו הצנחנים. לא יכל לראות איש. בכל זאת סובב הלך ושוב, כשהאש המצרית נצמדת אליו, עד שדימה לראות תנועה בחול. קרב לשם, ואכן — צנחן תשרו-עייפות התרומם ושי הושיט לו את ידו ומשכו אל הסיפון. ואך עלה — והצנחן צנח, פצוע מאחד מאלפי הרסיסים שמילאו את החלל. בעוד הטנק נסוג במהירות, יצא שי מן הצריח ועל הסיפון החל לחבוש את פצעו של הצנחן. ההפגזה ליוותה אותם ושי גהר על הפצוע, לגונן עליו בגופו. וכך הגיעו אל מחסה הכביש, כשהשריונאי מכסה בגופו את הצנחן ודם שניהם מתערב, כי בניסוגה נפצע גם שי.

בטרם הניע את גודרו להתקפה פקד מג"ד 2, עמי על נדב, קצין הסיוע הארטילרי המצורף אליו, ל"רכך" את היעד בהפגזה קצרה. אולם אך פצחו התותחים בירי וגיוורא, בקצה הצפון-מערבי של "חמוטל", דיווח שניתכת עליו אש ארטילרית. עמי הורה להפסיק את ההפגזה, אולם האש על גיורא נמשכה. אר"א פקד עמי לחדש את הירי ובאותו זמן — הניע את גודרו: רוני מימין, שרגא משמאל (פלוגתו של מיקי נותרה מאחור, בעמדות ירי). "שרגא ואני משכנו לקצה הדרומי של היעד ורוני ימינה. כבר הגיע כמעט עד הדיונה הגדולה במדרון המערבי של "חמוטל" ועדיין לא ראינו אויב. הוריתי למיקי לנוע ולהצטרף אלינו. אחר דיווחתי למח"ט: היעד בידי".

ואז נפתח הגיהנום.

עמי זוכר: "חבטה אדירה בטנק וגל של חום שכמעט וחרך את פני. בדקתי בקשר-פנים את מצב אנשי הצוות — הכל היו המומים; הנהג, חיים, צעק

בטרם פונה, הוא הספיק לאותת לטנק-הסמל שלו, איציק, שאפשר ומצויים עוד צנחנים על הגבעה — ואיציק עלה מיד, בנסיון-חילוץ נוסף. הוא לא ידע היכן מסתתרים הצנחנים, אך קיווה להגיע לשם בנסעו על ה"קולי" של מפקדו. אולם, לאחר שעשה כברת דרך, אבדו עקבות הזחלים בתוך המון העקבות המצטלבים שהשאירו הטנקים בשני ימי הקרבות. הוא נסע איפוא במעגל, אחר — במעגל שני, כשהאש המצרית מרדפת אחריו, אולם לא ראה איש — וחזר אל מאחורי הגבעה.

דודו, מ"פ פ"ב ארבעה הטנקים, לא השתהה למראה כובעי הפלדה של אנשי החי"ר המצרים. הוא פתח בדהרה בקראו לאנשיו לבוא אחריו.

"כשהתקרבותי יכולתי להבחין בשלוש שורות של שוחות, כחמישים בסך הכל, במרחק כ-700 מטר לפנינו. ירו עלינו המון טילים אך שיחק לנו המזל: לא פגעו. ואנו עלינו עליהם בדהרה. רמסנו שוחות בזחלים, ירינו והטלנו רימונים וכל העת — היא נראתה לנו כנצץ אם כי לא נמשכה יותר משתיים-שלוש דקות — הלב מבקש לקפוץ מן הפה: יתפוצץ הטנק או לא יתפוצץ?..."

לפתע תם הכל. השוחה האחרונה נעלמה מאחור ודודו מצא עצמו על המדרון המערבי של "חמוטל". אי-שם, הרחק לפניו, שדרה של אנשי חי"ר פוסעת לאט, בהילוך אדיש, בעקבות גי"פ-תול"ר. היתכן ש-שלנו? מחליטים: מצרים. דודו משגר לעברם פגז מתותחו הפוגע לידם. אולם הללו ממשיכים בצעידה האיטית והאדישה כאילו לא אירע דבר — "הייתי בטוח שהם מסוממים" — עד שנעלמו מאחורי קפל-קרקע.

עוד יותר רחוק לפאת-מערב תנועה יריר הנראים כקרב בין שני כוחות טנקים. מי אלו? דודו קורא אל המג"ד, המג"ד — למח"ט, עד שמגיעה הוראה: לפעול לטובת הכוח הצפוני, לירות על הדרומי. יורים, אך הטווח גדול מדי. "כיום אני משוכנע שהיו אלו שני כוחות מצריים שירו בטעות איש על רעהו". מוסיפים לצפות עוד זמן מה, עד שארטילריה מת-חילה ל"טפטף" מסביב, כמגששת. המג"ד פוקד על הכוח לחזור לאחור:

עלייתו של גודר 3 על "חמוטל" — שתודות לה חולצו מעל הגבעה מוכת-האש הצנחנים פליטי התעוז הסמוך — לא נועדה במקורה אלא לשמש סיוע וחיפוי לגודר 2, במאמצו לכבוש את דרום-הגבעה.

ומהטנק של שרגא — כי גם הוא נפצע. בבת אחת נותר הגדוד ללא מפקדי פלוגות.

מיקי ושרגא היו במדרון, וחסיים מאש החי"ר שעל ראש הגבעה, כאשר נפתזה אליהם אש מטנקים מצ-ריים בטווח של 400 מטרים. בקרב מהיר, שלא נמשך אלא דקות ספורות השמידו הטנקים הישראליים את כל מארב האויב, 16 טנקים, אולם תנופת הקרב נשאתם בהמשך המדרון ואל מעבר ל"חמוטל" ושם נחשפו לעמדות חי"ר על גבעות סמוכות, הן מצפון והן מדרום. במטח הצפוף נפגעו מיד הטנקים של שני המס-פאים ומיד אחריהם — גם הטנק של איתמר, סגנו של מיקי. ודקה לאחר מכן — הטנק של מ"מ 1, עמיקס ז"ל.

המג"ד הריץ את הטנק שלו אל המדרון — ולעומתו החלו עולים טנקים פגועים. "אחד מהם נעצר ליד ומפקדו, אורי, אמר כי בצריח יש שני הרוגים. העברתי אליו את נהגי הפצוע והוריתי לאורי לסגת.

"שידרתי למח"ט כי כל מפקדי המשנה נפגעו וכי אני מנתק מגע. ברשת הגדודית קראתי לכל מי שיכול — לנוע לאחור. שאלתי את מיקי אם הוא מסוגל להוביל — וענה בחיוב. (הטנק של מיקי היה עולה באש ומיקי, שבמהלך מחצית השעה הנוראה על "חמוטל" נפצע פעמיים, הורה לפלוגתו בפשטות: "סעו בעקבות הטנק הבוער..." קראתי לסמג"ד ואמרתי לו כי יש הרבה נפגעים ושיארגן את פינייים לאחור בזחל"מי פלוגת החרמ"ש שנשארה תחת פיקודו".

המג"ד עצמו נשאר על "חמוטל" מוכת האש ואפופת העשן על מנת לוודא שהכל התפנו. הוא מצא טנק שנפגע ואם כי המשיך לנוע — לא היה מסוגל לנהוג אלא לאחור וכיוון אותו אל הכביש. שני טנקים אלו היו האחרונים מטנקי גדוד 2 שעזבו את "חמוטל". בשעות שגדוד 2 התכתש ונכתש על "חמוטל", כמרתו כשתים מפלוגותיו של גדוד 3, ניצבה הפלוגה השלישית של גדוד 3, פלוגה 3, בעמדות ירי מצפון-מערב לגבעה ונתנה חיפוי לפלוגות האחרות. הראות היתה גרועה, "חמוטל" כולה התאבכה באש ועשן. מאוחר יותר, כאשר נסוגו ג'ון ופלוגה 3 מ"חמוטל" נכנסו אף הם לעמדות ירי בצד פלוגה 3 גם שרידי פלוגה 3 הגיעו.

הגדוד של גיורא, בחסימה כלפי מערב, היה אף הוא לא-הרחק. כנראה שריכוז הטנקים ההולך וגדל משך את תשומת לב המצרים אל פינה זו של הגבעה, כמעט בעורפם, ואש ארטילרית החלה מטפטפת בינות לטנקים. יוסי, מ"פ 3 הורה לרדת אל המדרון. רק הטנק

שנכווה בפניו ואין הוא מסוגל לראות. התותחן והטנק-קשר דיווחו שנפצעו מרסיסים אך מסוגלים להמשיך. שירבבתי ראשי מן הצריח ובדקתי את הטנק. לא יכולתי לגלות פגיעה. פקדתי: "נהג, אחורה!" והנהג נענה, אך כשמש הטנק ממקומו שמעתי נקישות עזות מן הזחל הימני. קראתי לשרגא, הסמוך אלי, שיבדוק אם המדף שלי תקין. ענה בחיוב, אז פתח הנהג את המדף וראיתי כי אכן נכווה בפניו, אך הכוויות לא נראו חמורות. שאלתיו אם יוכל להמשיך והשיב בחיוב. "עליתי לעמדה חדשה ועתה יכולתי לראות את עמדות החי"ר — על מעין "שולחן" שטוח, גבוה קמעה מן השטח עליו התפרס הגדוד. קראתי למיקי לפתוח באש ולשרגא — להסתער בחיפוי".

פלוגתו של שרגא פתחה מיד בדהרה. טילים נשלחו לעבר הטנקים ועמי עצר בנשימתו. אך הטנקים הוסיפו לדהור — בדרך נס, אף אחד מהם לא נפגע — והנה החלו רומסים בזחליהם את השוחות, חלפו והמשיכו במהירות לעבר המדרון המשתפל. עמי נשם לרווחה, אמר להורות ליתר פלוגותיו לנוע — ושוב קפא בו לבו: מתוך שוחות החי"ר, אלו מהן שלא התמוטטו, הזדקפו אנשי החי"ר המצרים וחיידשו את הירי.

"היה זה זעזוע!" — הודה עמי לאחר מכן — "לא כר דימית לי את החייל המצרי..."

הוא שאג פקודה למיקי לשטוף את השוחות בעק-בות שרגא. ושוב נשנתה התמונה. הטנקים הסתערו, עברו בדהרה על שוחות החי"ר. המט"קים בצריח, בהעדר מקלעים — ירו ב"עוזיים" והטילו רימונים. וכשחלפו — שוב הזדקפו המצרים ונלחמו. רק מי שיודע מה מהממת היא השפעת טור שריון מסתער יוכל להעריך את אומץ-לבם של "צייד טנקים" מצרים אלו. "אויב — אבל גברים, הם לא נשברו..." — סיכמו לאחר מכן חיילי הגדוד.

פעם שלישית נרמסו השוחות המצריות בזחלי הטנקים — פלוגתו של מיקי נצטוותה לחזור בדהרה על עקביה — ואף לאחר הסתערות שלישית זו עדיין היו חיילים מצרים שהוסיפו להילחם, אם כי מספרם קטן מאוד.

אולם עתה אמר נהגו של עמי שאין הוא יכול להמשיך יותר. עמי העביר את הפיקוד למיקי, ירד לעמדת-המתנה ושם החליף התותחן ציון את הנהג הפצוע והסיע את הטנק לכיוון הכביש ולנקודת-הפינוי. אותו רגע, ובוזה אחר זה הודיעו — מיקי, כי הוא פצוע; אנשי הצוות של רוני — ש"ווילון חוסל";

והזהרתי את דודו, שהיה הקרוב מכולנו אליהם. אך הם הרימו את ידיהם אל על, ואז אמרתי לו שכנראה מבקשים הם להיכנע..."

היו אלו צנחנים נוספים מן הקבוצה שבהיחלצה מן התעור שלח, שוטטה בדיונות כל הלילה עד שעלתה בטעות על "חמוטל" וכל כלי רכבה, "נדפקו". כמעט כל האנשים היו פצועים וסגן יוסי הורה לאחד הטנקים שלו לפנותם אל תחנת איסוף הפצועים.

גם עמי המג"ד הסיע את פצועיו אל התאג"ד. למעשה, הסיע את כל גדרו כי מ-24 הטנקים עמם עלה על "חמוטל" בבוקר — רק חמישה לא נפגעו, וכל אחד מאלו גרר אחריו טנק פגוע. בכולם, בטנקים הפגועים והבלתי פגועים, היו אנשי צוות פצועים.

הוא הגיע למקום שם הציבה היחידה הרפואית של גדר 3 את אלונקותיה (ואליה הצטרפה גם היחידה הרפואית של גדר 2). לאחר מכן הוא נזכר:

"המראה היה מחריד. אלונקות ובהן פצועים ניצבו בשורה ארוכה על הכביש. אחריהם, פצועים שעבורם לא נותרו עוד אלונקות שכבו על גבי שמיכות על החול והמתינו. באמצע, בין שני זחל"מים, ניצבה אלונקה ששימשה שולחן-ניתוחים ועליה גחנו שני הרופאים וחובשים רבים. כתמי דם גדולים הכתימו את הכביש. תחבושות קרביות רוויות דם התלגלו בכל אשר העפת את מבטך. פצועים נאנקו, יבבו חרישית או דממו בחוסר הכרה..."

"שאלתי לשלומי של שרגא, המ"פ שלי שנפצע קשה. הרופאים הללו עשו נפלאות! בתנאי-שדה קשים וכאשר שטח התאג"ד כולו נתון לאש הארטילריה המצרית, הם ביצעו בו ניתוח מסובך שהציל את חייו..." הרופאים הללו! לא שרגא לבדו חב להם את חייו. הראשון משני הרופאים שהגיע למקום, ד"ר דוד מגדר 3, סיפר כעבור ימים ביבושת:

"קראו לי בקשר להתקדם מערבה ככל שאוכל, כי לגדר 2 נפגעים רבים על "חמוטל". התפרשנו ליד הכביש, סמוך למה שהיה פעם "נקודת אר"מ" ומיד הגיע הפצוע הראשון, מ"פ פצוע בגרונו. אחר הגיעו עוד פצועים בודדים ואז החלו מגיעים טנקים ועליהם פצועים בקבוצות. ופתאם הגיעו עשרים בבת אחת. למזלנו, הגיעה אלי גם היחידה הרפואית של עמי ובראשה ד"ר מיכאל, כך שהיה שם מספר ניכר של חובשים. אחרת, אינני יודע כיצד היינו מחזיקים מעמד..."

"הנוהל שקבענו היה — מיד עם בוא קבוצת פצוע-

שלו, ועוד שני טנקים, נותרו למעלה, בעמדות. צוותיהם של שלושה טנקים אלו ראו לפ"ע "משהו מחור" נע לקראתם מתוך השטח שבאחזות האויב. מספר מ"מ 2, אלי:

"היה ברור לנו שזה מין טנק, אך התקשינו לזהותו. רק כשהתקרב, הבחנו שזהו מג"ח רגיל — אך הסיפח שלו היה מכוסה בהר של אנשים. היו בינינו שטענו שלא-פחות מ-40 איש הוטעו על טנק זה..."

המספר האמיתי היה די קרוב לזאת. היו שם 32 אנשי מעוז ממעוזי התעלה, שהיו מכותרים מאז צהרי יום הכיפורים והדפו מספר התקפות עד שקיבלו אישור לנסות ולהיחלץ בלילה, בצעידה בין המשמרות המצ-ריים. הם צעדו כל הלילה עד שהגיעו למקום-המפגש עם כוח החילוץ שנשלח לקראתם — אך כדי לגלות ששני הזחל"מים שנשלחו להסיעם, נפגעו. עלו איפוא כולם, ביחד עם נהגי הזחל"מים הפגועים, על הטנק היחיד..."

הטנק העמוק לעייפה חלף במרחק כקילומטר מעמ-דות פלוגה⁷ "רצינו לקרוא אליו, אך זה היה טנק מעוצבה אחרת ולא יכולנו להתקשר אליו. חששנו שמא יעלה בטעות על "חמוטל", אך הטנק הבחין כנראה בקרב המתחולל עליה ועקף אותה."

וזמן קצר לאחר מכן הבחין המ"פ בחיילים רגלים רצים לקראתו מתוך "חמוטל".

"לרגע דימיתי כי אלו הם אנשי קומנדו מצרים

נכאה. חברים טובים ומפקדים נפלו לידם אותו יום, בשעות הנוראות על „חמוטל“. אך גרוע מכך — הגדוד נאלץ לסגת.

המג"ד דיבר אליהם; בשקט, כמשיח לפי תומו. „נדפקנו היום — אמר — כי לא פיללנו שחיי"ר, ומה גם חיי"ר מצרי, יוסיף להילחם לאחר שנדרס על ידי שריון. ונדפקנו משום שחסרו לנו הכלים ללחימה בחי"ר. אך המלחמה בה אנו נתונים היא מלחמה על קיומנו, על קיומה של המדינה. אין ברירה, מוכרחים להמשיך להילחם עם מה שיש — ועד לנצחון.“

לאחר זאת הוא ניגש לארגן מחדש את הגדוד, שכל המס-פאים שלו, ורבים מן המס-ממים נפגעו. באחת הפלוגות נותר אך מ"מ אחד, אמנון, והוא נהיה למ"פ. על השניה הופקד הקמב"ץ ועל השלישית — אחד משני קצינים שנתרו בפלוגה.

אך בכך בלבד לא סגי; הגדוד נותר כמעט ללא טנקים, ועמי שם פעמיו לטסה, אל הגש"ח, לראות כמה מן הטנקים שלו ניתן להחזיר לפעילות.

קצין החימוש החטיבת, רס"ן אריה, היה מאחור, עם המפקדה העיקרית של החטיבה, כאשר יצאו גדודיה לקרב על „חמוטל“.

„כאשר שמעתי בקשר על מה שאירע לעמי, ידעתי כי המשך קיומה של החטיבה ככוח לוחם תלוי עתה בקצב בו נוכל להחזיר את הטנקים הפגועים לכשירות. מבעוד יום ריכוזתי לידי את כל החוליות הטכניות של הגדודים; הגענו למסקנה שלא יהא ניתן להפעילן בשדה הקרב, כשהאנשים חשופים לאש. מה גם שחלק גדול מן הציוד לו יודקו — לא ניתן לשאתו אל שדה הקרב.“

עתה חשתי עמם אל בית המלאכה של הגש"ח, קיבלתי שם פינה עבורנו וכן יחידה של הגש"ח שתע-בוד עמנו וחילקתי את אנשי לחוליות-עבודה, בהתאם לנושאי ההתמחות השונים.“

לעת ערב, כשהחלו להגיע הטנקים הפגועים, נהג רס"ן אריה בשיטה דומה לזו שהפעיל ד"ר דוד בתאג"ד: ראשית ערך בדיקה חפוזה של כל הטנקים, בלוויית ראשי-החוליות שלו. לטנקים בהם היו הפגיעות קלות-יחסית ניתנה קדימות, וכעבור שעה-שעתיים כבר יכולנו למסור לעמי 7 טנקים במצב כשיר. הוא העלה בהם צוותים, מקרב אנשיו ומבין הצוותים הר-זרביים — וחזר לחזית. (אף כי החטיבה לא זכתה למלוא מספר הטנקים שבתקן — הנה צוותים היו לה לפי התקן. אלו מן הצוותים שנשארו ללא טנקים, הוסעו

עם, היה אחד משנינו בודק אותם בחיפזון. הפצועים קל נחבשו על ידי החובשים ומיד פונו לאחור ברכב קל. עמד לרשותנו הרכב של פלוגת הסיור החטיבתית ולאחר מכן — גם זחל"מי פלוגת החרמ"ש, שלא שותפו בקרב על „חמוטל“. אבל היו פצועים שנוקקו לניתוח מידי. אותו בוקר ביצענו כמה וכמה ניתוחים דחופים כאלו, מהם די מסובכים... למשל, אותו מ"פ פצוע שנפגע ברסיס בגרונו. הקנה נחתך והוא היה על סף חנק...“

אל תבקשני שאתאר בפניך את הניתוח. זהו עניין מקצועי. ניתחנו אותו והוא חזר לנשום. חבשתי את הפצע מפני זיהום וכבר פניתי אל פצוע אחר — והנה הגיע אחד החובשים במרוצה ואמר כי המ"פ משתנק, כפזתי אליו. פניו היו סמוקים עד להחריד והוא השתדל בכל כוחו לומר משהו — אך מיתרי הקול שלו נותקו... לבסוף חטף עט מכיסו ורשם בשארית כוחותיו: „אני נחנק...“ גיליתי כי התחבשת חסמה את קנה-הנשימה שלו...“

אותו זמן ביצע ד"ר מיכאל ניתוח-חזה בפצוע אחר שאף הוא, אלמלא זכה לטיפול מהיר — לא היה נותר בחיים.

כל העת לא חדלו הפגזים מליפול בסביבה. הפצו-עים, מהם מוכי-הלם, היו מתכווצים מפחד לשמע ההתפוצצויות. אך אנשי הצוות הרפואי המשיכו בעבו-רתם כאילו מאום לא אירע. „ולמען האמת, היינו כה שקועים בעבודתנו שאף אינני זוכר את ההתפר-צצויות...“ — אומר ד"ר דוד. אף על פי כן זוכר הוא, שכאשר הגיעו כמה טנקים עם פצועים — ביקשם להיערך כעין תיבה ולגונן בשריונם על הפצועים מפני הרסיסים.

כל מי שנוכח באותו מעמד, ובראשם ד"ר דוד, פיו מלא תהילה לד"ר מיכאל — לא רק בשל הניתוחים המופלאים שביצע בתנאים כה קשים, אלא גם משום שמשוגל היה למצוא כוחות נפשיים גם לעסוק בהר-געתם של הפצועים.

„פעם, כאשר פגז נפל קרוב במיוחד — נזכר חובש — ד"ר מיכאל היה מטפל בפצוע שזה אך הגיע. לשמע ההתפוצצות הזרעוע הפצוע והחל לרעוד. ד"ר מיכאל גהר עליו וסוכך עליו בגופו. הירגע, מאום לא יקרה לה, — אמר רכות — אני אגונן עליך...“

לאחר שוידא כי אחרון פצועיו נחבש ופונה לאחור, כינס עמי את שרידי גדודו ליד הטנק שלו. הוא נחרד בחיזוכו מה קטנה הקבוצה! רוח האנשים היתה

דוחקת מלפניה את החשיכה — היתה החטיבה שוב נכונה לקרב.

היה זה לילה קצר מאוד לחטיבה כולה. גדוד 1 שלח, שנפגע פחות מן האחרים בקרבות היום הקודם (אם כי אף הוא איבד שני טנקים באש טילי נ"ט שנורו מאחת הגבעות מצפון ל"חמוטל"), ניצב בעמדות-בלימה מול "חמוטל"; גדוד 2 שנשחק עבר תהליך של התחדשות, קלט את הטנקים שחזרו מן הסדנה ואת הצוותים החדשים שבאו מן המאגר החטיבתי; ואילו גדוד 3 — בשלוש לפנות בוקר העיר המג"ד את מפקדי הפלוגות והודיע:

"מארגנים כוח-משימה שיעלה שוב ל"חמוטל", עם הרופא וקצין-הדת, לחפש בטנקים השרופים אחר אנשי שים שלנו".

המג"ד סא"ל שמעון, לא היה איש-דברים, על פי אופיו. מעשי, נמרץ, אך גם יבש כלשהו, — מאז ומתמיד העדיף את הפקודה הברורה על פני דברי-כיבושין; במליצות וב"נאומי מוראל" לא הצטיין מ-עולם. אך הפעם, בראותו את ההבעה על פני קציניו למשמע המשימה, חש צורך להוסיף משהו. הוא אמר חרש:

"אולי נמצא את יוסי..."

לאחר זאת שוב לא היה צורך להוסיף דברים. פלוגה מ' נבחרה להשתתף בכוח המשימה. זו היתה הפלוגה המוכה ביותר בין פלוגות הגדוד, ואף על פי כן לא היו עוררין על הבחירה. אחר הכל, הן יוסי היה שלה...

המג"ד אמר: ארבעה טנקים. והמ"פ דודו בחר בשלושת הטנקים שהיו על "חמוטל" גם אתמול — הטנקים של כתרי, אוני ונח — והוסיף אליהם את עצמו. המג"ד הצטרף בטנק חמישי. עוד צורפו לכוח שלושה זחל"מים מפלוגת החרמ"ש של הגדוד, לסריקת הטנקים השרופים ולהסעת הפצועים וגופות ההרוגים ונגמ"ש עבור הרופא וקצין הדת.

פלוגה ל' נלוותה, להוות בסיס-אש ולהעניק חיפוי לכוח-המשימה.

ב-4 בבוקר נע הכוח מן החניון.

כבר החל להתבהר, כאשר החל הכוח עולה בכביש אל "חמוטל".

מספר דודו:

"שאלתי את המג"ד באיזו נקודה רוצה הוא לחדור אל הגבעה. הוא אמר שננסה להתקרב, ככל האפשר עד לאותה נקודה בה עלתה הפלוגה ל"חמוטל" אתמול

עם החטיבה באוטובוסים ונשאר אף הם במפקדה העיקרית. מהם, נגנבו" על ידי יחידות שלא היה להם מחסור בטנקים, כי אם באנשים, אך האחרים המתינו בסבלנות. כתום שבת, כבר זכו כולם לטעום את טעמו של קרב...)

ממשיך רס"ן אריה, קצין החימוש החטיבתי: "במשך הלילה השלמנו את הכשרתם-מחדש של 9 טנקים נוספים, אשר נזקקו לתיקונים רציניים יותר — כמו החלפת מנועים, תיקוני מזקו"ם או בעיות-של-צריח. רק שלושה טנקים לא ניתן היה לתקן ואנו, "אכלנו" אותם. פירקנו את חלקיהם התקינים והרכבנום בטנקים האחרים..."

"יצאנו למלחמה מצויידיים בכל מה שיחידה טכנית זקוקה לו — ורק פריט אחד לא עלה על דעתנו: צבע. החזרנו את הטנקים שנפגעו לכשירות מבצעית ומחינו את עקבות הפגיעה במהירות וביעילות שכל אנשי היחידה רשאים להיות גאים בהן, אך לא היה בידינו דבר למחות בעזרתו את דם הפצועים שניתז על הדפנות. צוותים חדשים נכנסו לטנקים המתוקנים — וב-הרבה מקרים חזרו ויצאו לרגע קט. אתה מבין, לשבת בכסא-נהג או בתא-התותחן שעדיין מוכתמים בדמו של זה שישב כאן לפניך, וכך לצאת לקרב — אין זה מן הדברים המעניקים תחושת-ביטחון דוקא..."

עם תחושת ביטחון או בלעדיה — במשך הלילה הוחזרו כל הטנקים שתוקנו אל חניון החטיבה, על הכביש לאיסמעיליה, וכאשר החלה אפרוריות-השחר

ונעלם הטנק של יוסי. המשכנו איפוא לנסוע מערבה עד שכמעט וזצינו את „חמוטל“ ושם פנינו שמאלה והתחלנו עולים במדרון.

„נענו לאט ובהירות, פרוסים בשורה — והזחל“מים משהו מאחור. אני יריתי מן המקלע על כל צל חשוד. בהיותנו במעלה המדרון, ממש לפני הגיענו אל „השולחן“ שמעליו, קרא המג“ד בקשר והזהיר לבל נתגלה בטרם נוודא שאין אויב אורב לנו. שלחתי מבט לאורך השורה וראיתי כי הטנק של כתרי, הקיצוני מימין, חרג קדימה מן השורה וכבר התגלה מעל למד-רון. קראתי לו לרדת — ובאותו רגע נדלק.

„הוריתי לאוני לקרב אליו ולפנות את הצוות — אך הקדים אותו אחד הזחל“מים שנע מאחורי כתרי. ראיתי את כתרי יוצא מן הטנק, נוחת בחול ופותח במררצה לעבר הזחל“מ. בינתיים הגיע אוני. הוא ירד מעל הטנק שלו, טיפס על הטנק הפגוע, הציץ בו וחזר וירד. הטנק של נח התקרב אף הוא, לחפות ואילו אני הצטדדתי שמאלה, לכיוון ממנו נורו לעברנו מטחי טילים. אז נפגע גם הטנק של אוני.

„הקת“ק שנמצא בטנק שלי נטל את המיקרופון כדי לבקש סיוע ארטילרי, אך לא הספיק לסיים את דבריו וגם הטנק שלי נפגע. טיל התנפץ על הדופן השמאלית של הטנק וכיסה אותנו בריסיים. הקת“ק הפצוע צנח אל תוך הצריח ובנפלו היטה את מתג מכשיר הקשר והקשר נותק. נסענו לאחור, אל המדרון ושם חבשנו את הקת“ק. עברה דקה או שתיים בטרם גיליתי מדוע נותק הקשר וכשחודש — הודעתי למג“ד כי נפגענו וכי אף אני והטען-קשר נפצענו. הוא הורה לנו להתפנות“.

תוך דקה אחת, איפוא, נפגעו שלושה מתוך חמשת הטנקים של הכוח, והמשימה כולה נכשלה. אך לא זו בלבד, עתה היו על „חמוטל“ עוד שני צוותים מקור-קעים, תחת אש נוראה.

מפקדו של אחד מן הטנקים, אוני, נטש את הטנק שלו לפני שזה נפגע וניסה לחלץ את הניתן לחלץ מן הטנק השני, של כתרי. הוא ראה את כתרי, קופץ מעל הטנק שלו ורץ — אל לב הגבעה, אל עבר האויב. אוני דלק אחרי, הדביקו, וכיוונו אל המדרון שם היה הזחל“מ ממתין. אחר חזר לטנק הבוער, חילץ מתוכו את הנהג ויקטור שהיה בהלם וניסה לחדור אל הצריח, לחלץ את שני אנשי הצוות האחרים. אבל — בתוך הטנק כבר החלה התחמושת להתפוצץ ואוני נאלץ להתרחק ממנו. אז הבחין כי גם הטנק שלו נפגע.

הפגז אשר פגע בטנק של אוני מחץ את רגלו של התותחן וריסקה. הנהג והטען-קשר חילצוהו ונשאוהו אל הזחל“מ שבמדרון.

אולם — הטנק לא נדלק. ויקטור, בשמעו את אוני קורא שיש לחלץ את הטנק — לא המתין לפקודה מפורשת, אף לא המתין לאוני כי יצטרף אליו, אלא נכנס לתא-הנהג, התניע והתחיל לנסוע. בעינים קמות ראהו אוני נוסע — היישר אל לב המוצב המצרי. הוא קרא אחרי, נפנף בידיו, צרח — אך ויקטור, שהשפעת ההלם כנראה לא חלפה ממנו, המשיך לנסוע, הוא לא שמע את צעקות המט“ק, התעלם מן הטילים שרשפו סביב לו — עד שנעלם מאחורי כתף הגבעה.

מה שאירע לויקטור בשעה-שעתיים הבאות נשמע כסיפור בל-יאומן — אילולי היו לו עדי ראייה.

הוא חצה את כל „חמוטל“, נוסע בכיוון דרום-מערב, — על פני שוחות הבזוקאים המצרים, על פני „מזוודות“ הטילים שבגיא אשר ממערב ל„חמוטל“, על פני טנקים ותותחים מצריים. ירו עליו — ובררך נס לא פגעו — והוא המשיך לנסוע. אחר כך פסקה האש. אין זאת שהמצרים לא האמינו שטנק ישראלי בודד יהיה מסוגל לחדור כה עמוק אל תוך שורותיהם וחשבו כי זהו טנק ישראלי שנשבה ומוסע אל העורף.

אי-ימתי במשך המסע התבהרה הכרתו של ויקטור. הוא מצא את עצמו בודד בשטח, ולא הצליח לזהות שום תוואי מן התוואים שהכיר. לפניו, על גבעה מרו-חקת, ראה טנקים אותם זיהה כטנקים מצריים. הוא סטה איפוא מלפניהם ופנה דרומה. אחר הגיע אל כביש ודימה כי זהו כביש איסמעיליה — טסה. עלה על הכביש והחל נוסע מזרחה, מצפה לראות את כוחותינו משאך יחלוף על פני הגבעה הבאה. אולם ככל שהמ-שיר להתקדם, שמע ביתר בהירות את שאונו של קרב לפניו — רעמי התפוצצויות ומטחי יריות. ספיקות החלו מתעוררים בו ואז — גם כדי להתרחק מן הקרב שניטש לפניו — פרש מעל הכביש ימינה (והדרומה) והמשיך לנסוע בכיוון דרום-מזרח.

איך חלף שוב על פני עמדות המצרים בלי שנפגע — נפלאה היא. אולם הוא עשה זאת. וכעבור קילור-מטרים אחדים נוספים הבחינה יחידה קדמית של כוח שריון ישראלי שכן בטנק בודד הנוסע לעברה במהירות. „אויב לפני, 3000!“ — שאג מפקד הכוח ושלושה קני תותח התמקדו על הטנק הבודד. אולם בטרם הס-פיקו לירות ושאגת המפקד עצרתם. הטנק היה „פאטון“!

הניחו לו להתקרב, כאשר התותחים עוקבים אחריו
 בחשד, עד שנעצר לפניהם.
 פרוץ דל בשר, כמעט נזירי, עטור פרע-שער —
 לבטח לא חייל מצרי — ביצבץ מתוך תא-הנהג. „מי-
 שהו יכול להגיד לי היכן חטיבד...?” — שאל.
 שאלוהו מנין בא וכשענה — לא יכלו להאמין לו.
 הראו לו על המפה — וגם הוא לא יכל להאמין. 15
 קילומטרים עבר במסעו, כולם בלב שטח-האויב...
 על „חמוטל” — כוח-המשימה הקטן „התקפל”
 בחזרה אל חניון-החטיבה בלי שהשלים את משימתו.
 יעברו עוד חודשים רבים לפני שצוות של הרבנות
 העבאית, בליווי קציני קישור של או”מ, יורשה לשוב
 ל„חמוטל”, לחפש בטנקים השרופים ולהביא את שרי-
 דיהם של חללי החטיבה אל קבר ישראל.
 ובינתיים, בשובו לחניון הגדוד, נתבשר סא”ל
 שמעון כי ביום אתמול, בעיצומו של הקרב על „חמו-
 טל”, היה לאב. זו היתה הבשורה הטובה האחת שה-
 גיעה לחטיבה אותו יום (בניגוד לתחזיותיו, זכה סא”ל
 שמעון להשתתף בטכס הכנסת בנו לכריתו של אברהם
 אבינו. הטכס נערך בבית החולים — לא בזה אשר בו
 נולד הפעוט, כי אם בבית החולים הירושלמי לשם
 הובא אביו, אשר נפצע קשה בעיניו בהוליכו את גדודו
 לחציית התעלה).

אולם באו אף ימים אחרים.
 כבר למחרת, ב-11 באוקטובר, השתתף כוח מגדודו
 של עמי בקרב שריון-בשריון נדיר ביותר, בין הדיונות
 שמצפון ל„חמוטל”. קצין ישראלי בכיר שערך טיסת
 סיור במסוק מעל לקוי החזית, הבחין בכוח שריון מצרי
 המתגנב בחולות בכוונה לאגף את המערך הישראלי.
 הקצין הזעיק את היחידה של עמי, כיוון אותה בעקבות
 הטנקים המצריים, ובתיאום מצויין הצליח להביאה לע-
 מדות ירי עדיפות מול השריון המצרי. חמישה טנקים
 מצריים הושמדו.

היה זה אך קרב קטן ומעוט-משמעות, בהשוואה
 לקרבות שכבר ערכה החטיבה ושעתידה היא לערוך,
 „אבל” — מספר עמי — „הוא שיפר לאין שיעור את
 מצב הרוח. האנשים החלו לדחוק את זכר „חמוטל”
 אל מעמקי התודעה.”

ובאותו יום הגיעו לחטיבה טנקים חדשים.
 ובאותו יום הודיע המח”ט לקציניו כי החטיבה היא
 שזכתה למשימת-הכבוד, להוביל בראש האוגדה וב-
 ראש כוחות השריון כולם, בהתקפת-הנגד הישראלית
 אל מעבר לתעלה.

קצין חינוך ראשי
 ענף הדרכה והסברה
 החוברת הודפסה באמצעות
 ה„הוצאה לאור” משרד הבטחון
 בדפוס א. ש. בע”מ תל-אביב